

Sygn. akt IV KK 371/22

POSTANOWIENIE

Dnia 20 października 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Skoczowska

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.
po rozpoznaniu w dniu 20 października 2022 r.
w sprawie z wniosku **D. J., N. J., M. J. i I. J.** o zadośćuczynienie za internowanie
W. J.,
kasacji, wniesionych przez pełnomocnika wnioskodawczyń,
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach,
z dnia 10 lutego 2022 r., sygn. akt II AKa 577/21,
zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Katowicach,
z dnia 21 października 2021 r., sygn. akt XVI Ko 21/21,

postanowił

- 1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadne;**
- 2. obciążyć wnioskodawczynie kosztami postępowania kasacyjnego w częściach na nich przypadających.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Katowicach wyrokiem z dnia 21 października 2021 r., sygn. akt XVI Ko 21/21, zasądził od Skarbu Państwa na rzecz: D. J., N. J., M.J. i I. J. kwoty po 8.750 zł tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od dnia wydania wyroku na rzecz każdej z nich za internowanie W. J. w okresie od 13.12.1981 r. do 23.02.1982 r. na podstawie decyzji nr [...] Komendanta Wojewódzkiego MO w Katowicach (pkt 1 wyroku), w pozostałym zakresie wniosek oddalając (pkt 2 wyroku).

Apelację od wyroku Sądu I instancji wniósł pełnomocnik wnioskodawczyń, zaskarżając go w części, tj. co do punktu 1 w zakresie odsetek oraz co do punktu 2

oddalającego w pozostałym zakresie, tj. ponad kwotę po 8.750,00 zł na rzecz każdego z wnioskodawców, wniosek o zadośćuczynienie za krzywdę. Wyrokowi Sądu Okręgowego w Katowicach skarżący zarzucił obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 7 k.p.k., oraz obrazę przepisów prawa materialnego, tj. art. 445 § 1 k.c. w zw. z art. 445 § 2 k.c. oraz art. 448 k.c. w zb. z art. 8 ust. 1 ustawy lutowej, a w zakresie zasądzonego zadośćuczynienia obrazę przepisów prawa materialnego, tj. art. 481 § 1 k.c. poprzez jego niezastosowanie.

Stawiając powyższe, szczegółowo opisane w apelacji zarzuty, skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie na rzecz wnioskodawców dalszych kwot po 97.971,10 zł na rzecz każdego z wnioskodawców tytułem zadośćuczynienia za krzywdę doznaną wskutek internowania W. J. w okresie od dnia 13.12.1981 r. do dnia 23.02.1982 r. w związku z jego działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 10 lutego 2022 r., sygn. akt II AKa 577/21, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

- w punkcie 1 wyeliminował sformułowanie „z ustawowymi odsetkami od dnia wydania wyroku” i zastąpił je sformułowaniem „z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty”,

- w punkcie 2 dodatkowo zasądził od Skarbu Państwa na rzecz każdego z wnioskodawców I. J., N. J., M. J. i D. J. kwoty po 2.750 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty, w pozostałym zakresie wniosek oddalając oraz zaskarżony wyrok utrzymując w mocy.

Kasację od wyroku Sądu odwoławczego wniósł pełnomocnik wnioskodawczyń, zaskarżając go w części, tj. co do pkt. 2, zarzucając orzeczeniu:

„1. rażące naruszenie przepisów postępowania, tj.:

- art. 7 k.p.k. w związku z art. 433 k.p.k., które miało istotny wpływ na treść wydanego wyroku, polegające na dokonaniu przez Sąd odwoławczy nieprawidłowej

kontroli instancyjnej orzeczenia Sądu I instancji, poprzez niedostrzeżenie w pełni uchybień Sądu Okręgowego dotyczących zasad ustalania wysokości zadośćuczynienia i nieprawidłowy brak przyjęcia na podstawie własnej metody szacowania, dalszej pełnej kwoty zadośćuczynienia,

2. rażące naruszenie prawa materialnego, tj.:

- art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego poprzez niewzięcie przez Sąd odwoławczy pod uwagę podczas orzekania w zakresie wysokości odpowiedniego zadośćuczynienia krzywdy doznanej przez represjonowanego podczas izolacji z tytułu oczywistego naruszenia jego czci (godności), prowadzące do piętnowania działacza niepodległościowego, co prowadzi w konsekwencji do wniosku, iż w istocie zasądzona w sprawie kwota z tytułu zadośćuczynienia jest kwotą nieadekwatną do okoliczności niniejszej sprawy oraz do poczucia rażącej niesprawiedliwości wnioskodawców z powodu izolowania W. J. za działania niepodległościowe, stanowiące kluczową aktywność w jego życiu osobistym i zawodowym,

- art. 8 ust. 1 ustawy lutowej, polegające na pośrednim błędnym uznaniu, iż izolacja W. J. (wskutek internowania w okresie od dnia 13.12.1981 r. do dnia 23.02.1982 r.), nie cechowała się szczególnym stopniem drastyczności, pomimo tego, że ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika odmienny stan faktyczny sprawy,

- art. 445 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 448 k.c. w zb. z art. 552 § 1 k.p.k. poprzez ich naruszenie i oparcie wysokości zadośćuczynienia poprzez uwzględnienie stopy życiowej społeczeństwa i uznanie dochodzonego roszczenia za wygórowane, co w konsekwencji doprowadziło, przy określaniu wysokości zadośćuczynienia do podważenia kompensacyjnej funkcji zadośćuczynienia,

- art. 445 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 448 k.c. w zb. z art. 552 § 1 k.p.k. poprzez ich błędną wykładnię i zasądzenie kwoty pieniężnej, która nie stanowi w myśl ustawy lutowej adekwatnego zadośćuczynienia za doznaną krzywdę przez W. J., gdyż jest niewspółmierna do stopnia i długotrwałości cierpień doznanych przez pokrzywdzonego”.

Podnosząc powyższe zarzuty, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w pkt. 2 i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania poprzez zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie na rzecz wnioskodawców dalszych kwot po 95.221,10 zł na rzecz każdego z wnioskodawców tytułem zadośćuczynienia za krzywdę doznaną wskutek internowania W. J. w okresie od dnia 13.12.1981 r. do dnia 23.02.1982 r., w związku z jego działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

W odpowiedzi na kasację prokurator wniósł o oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja, jako oczywiście bezzasadna, podlegała oddaleniu na posiedzeniu w trybie opisanym w art. 535 § 3 k.p.k.

W niniejszej sprawie nie doszło do naruszenia przez Sąd odwoławczy ani przepisów procesowych, ani przepisów prawa materialnego.

Jak wynika z uzasadnienia kasacji, istotą zarzutów podnoszonych przez skarżących była ocena przez Sąd odwoławczy stopnia dolegliwości wynikającego z faktu internowania W. J..

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że sfera decyzji co do wysokości zadośćuczynienia cechuje się znacznym zakresem swobodnej oceny sądu, a luz decyzyjny w tym zakresie wynika z niematerialnego charakteru krzywdy, wieloaspektowości okoliczności, które należy wziąć pod uwagę. Stąd zarzut niewłaściwego ustalenia kwoty zadośćuczynienia może być skuteczny w postępowaniu kasacyjnym wyłącznie wtedy, gdy orzeczenie w sposób oczywisty narusza zasady ustalenia wysokości tego świadczenia. O rażącym naruszeniu prawa można zaś twierdzić w tych przypadkach, kiedy zasądzona kwota odbiega od rozmiaru poniesionej krzywdy w sposób rażący, jaskrawy, niedający się wprost pogodzić z poczuciem sprawiedliwości. W praktyce chodzi o te przypadki, gdy orzeczone zadośćuczynienie ma charakter wyłącznie symboliczny (zob. m.in. postanowienia SN: z dnia 15 lutego 2022 r., sygn. akt II KK 614/21; z dnia 13 stycznia 2022 r., sygn. akt IV KK 650/21).

Skarżący w kasacji podnosi co prawda, że „zasądzona [kwota] z uwagi na występujące w sprawie wykazane okoliczności w istocie jest kwotą symboliczną, ustaloną w oderwaniu od indywidualnego aspektu sprawy”, jednak nie wykazał, jakie to szczególne względy przemawiać miałyby za uznaniem, że okres izolacji W.J. oraz warunki, w których był on pozbawiony wolności, odbiegały od standardowych, których dotyczy art. 8 ust. 1 ustawy lutowej. Z uzasadnienia wyroku Sądu odwoławczego wynika zaś, że ustalając wysokość zadośćuczynienia wziął on pod uwagę fakt rozłąki W. J. z rodziną oraz jej skutki.

Wypada zauważyć, że co do zasady w każdym przypadku, gdy wobec osoby wydano decyzję o internowaniu w związku z wprowadzeniem w Polsce stanu wojennego, ustawodawca przyjął *a priori* potrzebę wynagrodzenia krzywd. Innymi słowy, internowanie w takim ujęciu z założenia było „krzywdzące”. Jeśli jednak wziąć pod uwagę, że *in concreto* okres internowania wynosił nieco ponad 2 miesiące, a z niekwestionowanego przez wnioskodawczynię materiału dowodowego wynika, że cierpienie W. J. nie było ponadprzeciętne, to wysokość zadośćuczynienia orzeczonego przez Sąd odwoławczy znacząco przekraczała taką kwotę, którą można by nazwać symboliczną. Należy przypomnieć, że każda z wnioskodawczyń uzyskała rekompensatę w wysokości 11.500 zł, a zatem w sumie 46.000 zł. To ta ostatnia kwota powinna stanowić punkt odniesienia, bowiem na mocy art. 8 ust. 1 *in fine* ustawy lutowej w razie śmierci osoby represjonowanej jej uprawnienie przechodzi na małżonka, dzieci i rodziców, ale osoby te mogą dochodzić odszkodowania i zadośćuczynienia tylko w stosownej przypadającej na nie części, nie zaś każda w całości (zob. postanowienie SN z dnia 22 maja 2020 r., sygn. akt V KK 596/19; wyrok SN z dnia 3 lutego 2005 r., sygn. akt III KK 332/04). Rację miał przy tym Sąd odwoławczy podnosząc, że zadośćuczynienie orzeczone na rzecz każdej wnioskodawczyń może być uznane za ponadprzeciętne w odniesieniu do tego rodzaju roszczeń.

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak na wstępie.

[as]